

Lieta C-575/23**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar Tiesas
Reglamenta 98. panta 1. punktu****Iesniegšanas datums:**

2023. gada 15. septembris

Iesniedzējtiesa:

Conseil d'État (Beļģija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2023. gada 31. augusts

Prasītāji:

FT

AL

ON

Atbildētāja:

État belge

Persona, kas iestājusies lietā:

Orchestre national de Belgique

I. Fakti un apstrīdētais akts

- 1 Ar prasības pieteikumu, kas iesniegts 2021. gada 26. jūlijā, FT, AL un ON lūdz atcelt *arrêté royal du 1er juin 2021 relatif aux droits voisins du personnel artistique de l'Orchestre national de Belgique* [2021. gada 1. jūnija Karaļa dekrētu par Beļģijas Nacionālā orķestra mākslinieku blakustiesībām] (*MB* Nr. 2021042025, 2021. gada 4. jūnijs).
- 2 Pirms apstrīdētā akta pieņemšanas *Orchestre national de Belgique* [Beļģijas Nacionālā orķestra] (turpmāk tekstā – “BNO”), personas, kas iestājusies lietā, mūziķu blakustiesību izmantošanu apsprieda *Comité de concertation de base* [Saskaņošanas pamatkomitejā] katrā gadījumā atsevišķi.

- 3 Kopš 2016. gada *Comité de concertation de base* [Saskaņošanas pamatkomitejā] notiek sarunas starp BNO un mūziķu arodbiedrību delegācijām, lai panāktu vienošanos par atlīdzību par blakustiesībām. Līdz šai dienai sarunas nav beigušās.
- 4 2019. gada septembrī BNO nolēma piedāvāt mūziķiem parakstīt individualizētus līgumus, kuros bija paredzētas konkrētas iepriekš noteiktas summas, kas tiktu nekavējoties samaksātas mūziķiem, kuri parakstīs minēto līgumu, un atlikt šo summu maksu attiecībā uz pārējiem mūziķiem, gaidot, līdz tiks pieņemts karaļa dekrēts.
- 5 Šis karaļa dekrēts, kas ir apstrīdētais akts, tika pieņemts 2021. gada 1. jūnijā. Tā preambulā ir norādīts šādi:

“Ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2019/790 (2019. gada 17. aprīlis) par autortiesībām un blakustiesībām digitālajā vienotajā tirgū un ar ko groza Direktīvas 196/9/EK un 2001/29/EK;

[..]

tā kā ar *Code de droit économique* [Ekonomikas tiesību kodeksa] XI.205. panta 4. punktu tad, kad izpildītājs sniedz pakalpojumus, izpildot darba līgumu vai civildienesta noteikumus, ir atļauts mantiskās tiesības, kas izriet no blakustiesībām, nodot darba devējam, ja tiesību nodošana ir skaidri paredzēta un pakalpojumu sniegšana ietilpst līguma vai civildienesta noteikumu piemērošanas jomā;

tā kā Beļģijas Nacionālā orķestra pienācīga darbība prasa, lai tam tiktu nodotas visas tiesības, kas saistītas ar Beļģijas Nacionālā orķestra mākslinieku izpildītāju pakalpojumu izpildi un izmantošanu;

tā kā Direktīvas (ES) 2019/790 [..] 18. pantā ir nostiprināts izpildītāju pienācīgas un samērīgas atlīdzības princips, ņemot vērā līgumslēgšanas brīvības principu un taisnīgu tiesību un interešu līdzsvaru;

tā kā šīs pašas direktīvas 73. apsvērumā ir precizēts, ka arī vienreizējs noteiktas summas maksājums var būt samērīga atlīdzība un ka dalībvalstis var ņemt vērā katras nozares specifiku;

tā kā šajā karaļa dekrētā paredzētā atlīdzība ir uzskatāma par pienācīgu un samērīgu, ņemot vērā nozares specifiku, Beļģijas Nacionālā orķestra mūziķu blakustiesību izmantošanas radīto peļņu, kā arī atlīdzību par blakustiesībām, ko piemēro līdzīga izmēra un līdzīgas tiesiskās situācijas Beļģijas orķestros;

[..].”

Karaļa dekrēta teksts ir formulēts šādi:

“1. pants Šajā dekrētā piemēro definīcijas:

1. Izpildītājs: Beļģijas Nacionālā orķestra mūziķis, kas nodarbināts atbilstoši administratīvo tiesību civildienesta noteikumiem vai darba līgumam, izņemot mūziķus, kas pilda muzikālā vadītāja funkciju vai solista funkciju.

[..]

8. Pakalpojums: jebkurš izpildītāju pakalpojums – vismaz trīs stundu un ne vairāk kā četru stundu garš vai tiešraides koncerta laiks –, ko izplata vai saglabā audiovizuālā ierakstā vai fonogrammā, lai to izmantotu Beļģijas Nacionālais orķestris vai tā tiesību pārņēmēji. [..]

2. pants Izpildītājs saskaņā ar šā dekrēta normām nodod Beļģijas Nacionālajam orķestrim blakustiesības par viņa pakalpojumiem, kas īstenoti saistībā ar tā darbu Beļģijas Nacionālajā orķestrī.

3. pants

1. Saskaņā ar 2. pantu Beļģijas Nacionālajam orķestrim pret 4. un 6. pantā precizēto atlīdzību nodod šādas blakustiesības: [..]

2. Saskaņā ar 2. pantu un šā panta 1. punktu nodotās tiesības tiek nodotas uz visu blakustiesību termiņu un attiecībā uz visu pasauli.

[..]

4. pants

1. Kā atlīdzība atbilstoši 2. un 3. pantam par nodoto tiesību nodošanu izpildītājiem, kas ir snieguši pakalpojumus pilnu gadu, tiek piešķirta gada atlīdzība 600 EUR bruto. Izpildītājiem, kas nav snieguši pakalpojumus pilnu gadu, atlīdzība ir 24 EUR bruto par pakalpojumu. [..]

2. Šo summu izpildītājiem maksā, kvalificētu kā “blakustiesības”.

3. Šā panta 1. punktā paredzētā gada atlīdzība 600 EUR apmērā ietver 2. un 3. pantā paredzēto blakustiesību nodošanu atbilstoši gada kvotai maksimāli 25 pakalpojumi. [..]

[..]

Fonogrammu ierakstīšana studijā [..] netiek skaitīta šajā kvotā. Par to tiek maksāta īpaša atlīdzība 3000 EUR apmērā par fonogrammu, kas jāsadala vienādās daļās starp izpildītājiem, kuri tajā piedalās.

Pakalpojumi, kuri veido audiovizuālo ierakstu, kurš tiek izplatīts televīzijas pārraidē, par ko organizators maksā atlīdzību Beļģijas Nacionālajam orķestrim, netiek skaitīti šajā kvotā. Beļģijas Nacionālā orķestra saņemtā

atlīdzība par televīzijas pārraidi tiek samaksāta izpildītājiem, kas tajā piedalās, to sadalot vienādās daļās starp minētajiem izpildītājiem.

Gadījumā, ja tiek pārsniegta šajā punktā precizētā pakalpojumu kvota, māksliniekiem izpildītājiem maksā papildu atlīdzību 24 EUR bruto apmērā par pakalpojumu.

4. Papildus šā panta 1. punktā paredzētajai atlīdzībai izpildītājs ir tiesīgs saņemt papildu atlīdzību par blakustiesībām atbilstoši tāda līguma izpildei, kas noslēgts starp personu, kura ietilpst tikai privāto tiesību piemērošanas jomā, un Beļģijas Nacionālo orķestri. Šīs papildu atlīdzības samaksa nekādā ziņā nedrīkst radīt deficītu šā līguma izpildē no Beļģijas Nacionālā orķestra puses.

Šī atlīdzība attiecībā uz visiem izpildītājiem ir noteikta 50 % apmērā no Beļģijas Nacionālā orķestra neto ieņēmumiem pēc producēšanas mainīgo izmaksu (diriģents, papildu mūziķi, kori, solisti, telpas, ierakstīšanas izmaksas, mārketing, dramaturģija u.c.) atskaitīšanas un ir sadalāma vienādās daļās starp izpildītājiem, kas tajā piedalījās.

[..]”

II. Atbilstošās tiesību normas

1. Savienības tiesības

6 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2019/790 (2019. gada 17. aprīlis) par autortiesībām un blakustiesībām digitālajā vienotajā tirgū un ar ko groza Direktīvas 96/9/EK un 20[0]1/29/EK (OV 2019, L 130, 92. lpp.), nostiprina autoru un izpildītāju aizsardzību. Ar šo direktīvu tiem ievieš tiesības uz taisnīgu atlīdzību saistībā ar viņu darbu izmantošanas līgumiem.

7 72. un 73. apsvērumā ir noteikts:

“72. Kad autori un izpildītāji nolūkā gūt atlīdzību par savu darbu izmantošanu piešķir licenci vai nodod tiesības kādam citam, tostarp ar savu uzņēmumu starpniecību, viņu stāvoklis no līgumiskā viedokļa parasti ir vājāks, un minētajām fiziskajām personām ir vajadzīga šajā direktīvā paredzētā aizsardzība, lai tās spētu pilnībā gūt labumu no tiesībām, kas ir saskaņotas ar Savienības tiesību aktiem. Minētā vajadzība pēc aizsardzības nerodas, ja līgumpartneris ir galalietotājs un pats neizmanto darbu vai izpildījumu, kas varētu, piemēram, būt dažu darba līgumu slēgšanas gadījumā.

73. Autoru un izpildītāju atlīdzībai vajadzētu būt pienācīgai un samērīgai ar licencēto vai nodoto tiesību faktisko vai iespējamo ekonomisko vērtību, ņemot vērā autora vai izpildītāja kopējo devumu darbā vai blakustiesību

objektā un visus pārējos lietas apstākļus, piemēram, tirgus praksi vai darba faktisko izmantošanu. Arī vienreizējs maksājums [iepriekš noteikta summa] var būt samērīga atlīdzība, bet šādu praksi nevajadzētu uzskatīt par vispārēju principu. Dalībvalstīm vajadzētu būt iespējai, ņemot vērā katras nozares specifiku, definēt konkrētus gadījumus, kad būtu jāizmanto vienreizēji maksājumi [iepriekš noteikta summa]. Dalībvalstīm vajadzētu būt rīcības brīvībai piemērot pienācīgas un samērīgas atlīdzības principu ar dažādiem esošiem vai jaunieviestiem mehānismiem, kas varētu būt darba koplīguma slēgšanas sarunas vai citi mehānismi, ar noteikumu, ka šādi mehānismi atbilst piemērojamiem Savienības tiesību aktiem.”

- 8 74.–78. apsvēruma attiecas uz to, ka autoru un izpildītāju rīcībā ir jābūt informācijai, lai novērtētu savu tiesību ekonomisko vērtību, tostarp par tiesību termiņu un attiecībā uz atlīdzību, kas saņemta par šo tiesību nodošanu, pārredzamības nozīmību šajā jomā un nepieciešamību pēc minētās atlīdzības koriģēšanas mehānisma.
- 9 82. apsvērumā ir noteikts: “Nekas šajā direktīvā nebūtu jāinterpretē tā, ka tiesību subjekti, kam saskaņā ar Savienības autortiesību noteikumiem ir ekskluzīvas tiesības, nevarētu atļaut bez maksas izmantot savus darbus vai blakustiesību objektus, tostarp ar vienkāršām bezmaksas licencēm, kas izsniegtas jebkuram lietotājam.”
- 10 3. nodaļā “Taisnīga atlīdzība izmantošanas līgumos ar autoriem un izpildītājiem” tostarp ir ietvertas šādas normas:

“18. pants – Pienācīgas un samērīgas atlīdzības princips

1. Dalībvalstis nodrošina, ka autoriem un izpildītājiem, kas ir licencējuši vai nodevuši savas ekskluzīvās tiesības uz savu darbu vai blakustiesību objektu izmantošanu, ir tiesības saņemt pienācīgu un samērīgu atlīdzību.

2. Īstenojot 1. punktā izklāstīto principu valstu tiesību aktos, dalībvalstis var brīvi izmantot dažādus mehānismus un ņemt vērā līgumslēgšanas brīvības principu un taisnīgu tiesību un interešu līdzsvaru.

19. pants – Pārredzamības pienākums [..]

20. pants – Līgumu koriģēšanas mehānisms

1. Gadījumā, ja nav piemērojama koplīguma, kurā paredzēts mehānisms, kas salīdzināms ar šajā pantā izklāstīto mehānismu, dalībvalstis nodrošina, ka tad, ja atlīdzība, par kuru sākumā noslēgta vienošanās, salīdzinājumā ar vēlāk no visiem darbu vai izpildījumu izmantošanas gūtajiem attiecīgajiem ienākumiem izrādās nesamērīgi maza, autoriem un izpildītājiem vai viņu pārstāvjiem no puses, ar ko viņi ir stājušies līgumattiecībās par savu tiesību izmantošanu, vai šādas puses tiesību pārņēmējiem ir tiesības pieprasīt pienācīgu un taisnīgu papildatlīdzību.

[..]

22. pants – Atsaukšanas tiesības

1. Dalībvalstis nodrošina, ka gadījumā, ja autors vai izpildītājs ir ekskluzīvi piešķīris licenci uz savām tiesībām uz darbu vai blakustiesību objektu vai ekskluzīvi nodevis šīs tiesības, autors vai izpildītājs var pilnībā vai daļēji atsaukt licenci vai tiesību nodošanu, ja minētais darbs vai blakustiesību objekts netiek izmantots.

2. Valstu tiesību aktos var paredzēt īpašas normas par 1. punktā paredzēto atsaukšanas mehānismu [..].

Dalībvalstis var izslēgt darbus vai blakustiesību objektus no atsaukšanas mehānisma piemērošanas jomas, ja šādi darbi vai blakustiesību objekti parasti ietver autoru vai izpildītāju kopuma ieguldījumu.

[..]

26. pants – Piemērošana laikā

1. Šo direktīvu piemēro attiecībā uz visiem darbiem un blakustiesību objektiem, ko 2021. gada 7. jūnijā vai pēc minētā datuma aizsargā valstu tiesību akti autortiesību jomā.

2. Šo direktīvu piemēro, neskarot tiesību aktus, kas noslēgti, un tiesības, kas iegūtas pirms 2021. gada 7. jūnija.

[..]

29. pants – Transponēšana

1. Dalībvalstīs stājas spēkā normatīvie un administratīvie akti, kas vajadzīgi, lai izpildītu šīs direktīvas prasības līdz 2021. gada 7. jūnijam. [..]”

2. Valsts tiesības

- 11 Brīdī, kad tika pieņemts apstrīdētais akts, *Code de droit économique* [Ekonomikas tiesību kodeksa] XI grāmatā, 5. sadaļas “Autortiesības un blakustiesības” 3. nodaļā “Blakustiesības” bija ietvertas šādas normas:

“XI.203. pants [..]

Šajā nodaļā atzītās blakustiesības ir mobilas, nododamas un pārnesamas, pilnībā vai daļēji, saskaņā ar *Code civil* [Civilkodeksa] noteikumiem. Tās tostarp var atsavināt vai nodot ar vienkāršu vai ekskluzīvu licenci.

[..]

XI.205. pants

1. Vienīgi izpildītājam ir tiesības reproducēt savu pakalpojumu vai atļaut tā reproducēšanu, lai kādā veidā un formā tas būtu, tieši vai netieši, uz laiku vai pastāvīgi, pilnībā vai daļēji.

[..]

4. Kad izpildītājs sniedz pakalpojumus, izpildot darba līgumu vai civildienesta noteikumus, mantiskās tiesības var nodot darba devējam, ciktāl tiesību nodošana ir skaidri paredzēta un pakalpojums ietilpst līguma vai civildienesta noteikumu piemērošanas jomā.

[..]

Koplīgumos var noteikt nodošanas apjomu un kārtību.

[..]

XI.206. pants [..]

4. Atlīdzības summa, izņemot, ja ir formulēts pretēji, ir proporcionāla ieņēmumiem no audiovizuālā darba izmantošanas. Šajā gadījumā producers vismaz reizi gadā nodod izpildītājam izrakstu par ieņēmumiem, ko tas guvis par katru izmantošanas veidu.

[..”

- 12 Likums, ar kuru transponē Direktīvu 2019/790, tika izsludināts 2022. gada 19. jūnijā. Ar šo likumu tika grozītas dažas iepriekš minētās normas.

XI.205. pants tagad ir formulēts šādi:

“1. Vienīgi izpildītājam ir tiesības reproducēt savu pakalpojumu vai atļaut tā reproducēšanu, lai kādā veidā un formā tas būtu, tieši vai netieši, uz laiku vai pastāvīgi, pilnībā vai daļēji.

[..]

4. Kad izpildītājs sniedz pakalpojumus, izpildot darba līgumu vai civildienesta noteikumus, mantiskās tiesības var nodot vai piešķirt ar licenci darba devējam, ciktāl tiesību nodošana vai piešķiršana ar licenci ir skaidri paredzēta un pakalpojums ietilpst līguma vai civildienesta noteikumu piemērošanas jomā.

[..”

Tiesības uz pienācīgu un samērīgu atlīdzību izmantošanas līgumos ir nostiprinātas šādi:

“XI.205/1. pants Kad izpildītājs savas ekskluzīvās tiesības uz savu pakalpojumu izmantošanu ir nodevis vai piešķīris ar licenci atbilstoši izmantošanas līgumam, viņš patur tiesības saņemt pienācīgu un samērīgu atlīdzību.”

Visbeidzot, jaunajā XI.205/5. pantā ir noteikts:

“XI.205/5. pants Koplīgumos tostarp var noteikt:

1° tiesību nodošanas vai licences piešķiršanas apjomu;

2° tiesību nodošanas vai licences piešķiršanas kārtību;

3° atlīdzības par nodošanu vai licences piešķiršanu kārtību;

[..].”

III. Pamatlietas pušu galvenie argumenti

1. Pirmais pamats

- 13 Prasītāji apgalvo, ka iespējama blakustiesību nodošana var notikt vienīgi ar šo tiesību īpašnieka piekrišanu. Prasītāji *Code de droit économique* [Ekonomikas tiesību kodeksa] XI.205. panta 4. punkta ceturto daļu interpretē tādējādi, ka ar to ir atļauta blakustiesību nodošana ar koplīgumiem, tostarp tad, kad pakalpojumi ir sniegti, izpildot darba līgumu vai civildienesta noteikumus, un mantiskās tiesības ir nodotas darba devējam. Prasītāju ieskatā, štata izpildītāju blakustiesību nodošanu var īstenot tikai ar tādu reglamentējošu aktu kā civildienesta noteikumi, bet ar šo tiesību īpašnieku piekrišanu, izmantojot koplīgumu, kas pieņemts apspriešanās ar arodbiedrību rezultātā. Tomēr nav noslēgts nekāds koplīgums par apjomu un kārtību viņu blakustiesību nodošanai ar apstrīdēto aktu.
- 14 Atbildētāja un persona, kas iestājusies lietā, apgalvo, ka ar XI.205. panta 4. punktu ir nostiprināts izņēmuma režīms blakustiesību nodošanai, it īpaši tad, kad pakalpojumus sniedz, izpildot darba līgumu vai civildienesta noteikumus. Atbildētājas un personas, kas iestājusies lietā, ieskatā, šajā gadījumā neesot jāizpilda civiltiesību normas. Atkarībā no gadījuma, blakustiesību nodošana varot būt paredzēta darba līgumā vai civildienesta noteikumos. Koplīguma noslēgšana par nodošanas apjomu un kārtību esot tikai iespēja.

2. *Piektais pamats*

Prasītāju nostāja

- 15 Piektais pamats it īpaši attiecas uz Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 17. panta, LESD 10. un 288. panta un Direktīvas 2019/790 18.–20. un 22. panta pārkāpumu.

Pirmā daļa

- 16 Blakustiesības ir intelektuālā īpašuma tiesības, ko garantē tostarp Hartas 17. pants. Šo tiesību nodošana ir iespējama, bet atbilstoši nosacījumiem, kas ir paredzēti *Code de droit économique* [Ekonomikas tiesību kodeksa] XI.205. panta 4. punktā, un tādējādi šo tiesību nodošanas apjomu un kārtību var noteikt vai nu ar individuālu līgumu, vai ar civiltiesiska rakstura “koplīgumu”, kas prasa pušu gribas sakrītību.
- 17 Publiskajā sektorā darba tiesiskās attiecības starp darba devējiem un darbiniekiem un it īpaši šo attiecību atalgojuma nosacījumus pēc būtības vienpusēji nosaka administratīvā iestāde ar reglamentējošiem aktiem, kas pieņemti pēc sarunām, ievērojot likumu. BNO un tā darbinieki, vai tie būtu štata darbinieki vai līgumdarbinieki, ietilpst šajā tiesiskajā situācijā, uz kuru attiecas administratīvās tiesības. Šajā kontekstā ar apstrīdēto aktu tiek vienpusēji veikta štata mūziķu un līgummūziķu blakustiesību nodošana bez ieinteresēto pušu individuālas vai kolektīvas piekrišanas. Attiecībā uz mantiskajām tiesībām – tās nevarēja nodot bez šo tiesību īpašnieka piekrišanas, kuru varēja izteikt koplīguma veidā. Tā kā netika paredzēta katra mūziķa individuāla piekrišana – un tas neatbilda vienlīdzības un nediskriminācijas principiem, kuriem ir jābūt galvenajiem, regulējot līdzīgas situācijas ar reglamentējošu aktu, – apstrīdēto aktu nevarēja pieņemt bez koplīguma.
- 18 Būdami štata darbinieki, prasītāji uzskata, ka uz tiem attiecas Direktīvas 2019/790 3. nodaļas normas. Uz māksliniekiem, kas pieņemti darbā ar darba līgumu, attiecas šo normu piemērojamība personām, savukārt mākslinieki, kas pieņemti darbā atbilstoši civildienesta noteikumiem, nav no tās skaidri izslēgti.
- 19 Direktīvas 2019/790 18. pants ir jālasa, ņemot vērā tās 72. un 73. apsvērumu. BNO nerīkojas kā galalietotājs šīs direktīvas 72. apsvēruma izpratnē, bet tiecas iegūt izpildītāju tiesības, lai pats kopā ar trešajām pusēm izmantotu mākslinieku pakalpojumus. No tā izriet, ka gan BNO māksliniekiem, kas pieņemti darbā ar darba līgumu, gan māksliniekiem, kas pieņemti darbā atbilstoši civildienesta noteikumiem, ir jābūt tiesībām izmantot ar šo direktīvu paredzēto aizsardzību.

Otrā daļa

- 20 Otrajā daļā prasītāji konstatē, ka, pieņemts 2021. gada 1. jūnijā, lai stātos spēkā dienā, kad to publicē *Moniteur belge*, proti, 2021. gada 4. jūnijā, apstrīdētais akts

tika publicēts *in extremis*, pēdējā darba dienā pirms 2021. gada 7. jūnija, Direktīvas 2019/790 transponēšanas termiņa.

- 21 Prasītāju ieskatā, pieņemot apstrīdēto aktu tieši pirms transponēšanas termiņa, atbildētāja uzskatīja, ka varēs izvairīties no šīs direktīvas prasībām, kas nostiprina izpildītāju aizsardzību un paredz viņu tiesības vest līgumslēgšanas sarunas par viņu tiesību nodošanu, saņemt pienācīgu un samērīgu atlīdzību un papildu atlīdzību panākumu gadījumā.
- 22 Apstrīdētais akts pārkāpj šos pienākumus, ciktāl ar to ir paredzēta obligāta blakustiesību nodošana, apmaiņā pret šo nodošanu ir paredzēta atlīdzība, kas nekādi nav pienācīga un samērīga, nav paredzēta nekāda papildu atlīdzība panākumu gadījumā un nav piešķirtas nekādas informācijas un kontroles tiesības par šo tiesību izmantošanu.
- 23 No 1997. gada 18. decembra sprieduma *Inter-Environnement Wallonie* (C-129/96, EU:C:1997:628) izriet, ka ar direktīvu noteiktā transponēšanas termiņā dalībvalstīm ir jāatturas no tādu normu pieņemšanas, kas var būtiski apdraudēt attiecīgajā direktīvā paredzēto rezultātu, un šis secinājums ir apstiprināts 2006. gada 4. jūlija spriedumā *Adeneler u.c.* (C-212/04, EU:C:2006:443). Saskaņā ar šo judikatūru valsts iestāde nevarēja pieņemt normas, kas pārkāpj direktīvu, kura tiek transponēta, bet gan, gluži pretēji, tai vajadzēja rīkoties atbilstoši šai direktīvai.
- 24 Direktīvas 2019/790 26. panta 2. punktā minētie “tiesību akti, kas noslēgti” pirms 2021. gada 7. jūnija, nevar būt valsts iestāžu “pieņemti” akti, ar kuriem ir jāievēro jau spēkā esošā direktīva. Apstrīdētais akts ir vispārējs regulējums, kas ir pakļauts direktīvas sistēmai, pat ja tas ir pieņemts laikā no 2019. gada 9. jūnija līdz 2021. gada 7. jūnijam. Direktīvas 26. pants ir jāinterpretē kā tāds, ar kuru aizsargā autoru un izpildītāju iegūtās tiesības, nevis lietotāju iegūtās tiesības. Visbeidzot, ar šo normu tiek aizsargātas vienīgi tiesības, kas iegūtas saskaņā ar noteikumiem, proti, ievērojot Eiropas tiesības. Tiesībām, kas iegūtas pēc 2019. gada 6. jūnija, 26. panta 2. punktu piemēro vienīgi tad, ja tās nopietni neapdraud Direktīvas 2019/790 mērķus.
- 25 Direktīvas 26. pants, ņemot vērā tās 82. apsvērumu, ir jāinterpretē kā tāds, ar kuru aizsargā autoru un izpildītāju iegūtās tiesības, nevis lietotāju iegūtās tiesības.

Atbildētājas nostāja

Par pirmo daļu

- 26 Atbildētāja norāda, ka Direktīvas 2019/790 26. pantu piemēro, neskarot tiesību aktus, kas noslēgti, un tiesības, kas iegūtas pirms 2021. gada 7. jūnija. No otras puses, tādu štata darbinieku kā BNO mūziķi atalgojuma noteikumi neietilpst Direktīvas 2019/790 piemērošanas jomā. Prasītāji tāpat nevarot atsaukties uz šīs direktīvas 18.–23. panta piemērošanu; šie panti attiecas tikai uz māksliniekiem,

kas pieņemti darbā ar līgumu par viņu blakustiesību izmantošanu, nevis uz štata darbiniekiem.

Par otro daļu

- 27 Atbildētāja apstrīd, ka būtu pieņemusi normas, kas var būtiski apdraudēt direktīvā paredzētā rezultāta sasniegšanu. Šo direktīvu nav paredzēts piemērot māksliniekiem, kas pieņemti darbā saskaņā ar civildienesta noteikumiem, bet vienīgi tiem, kuri pieņemti darbā ar līgumu. Lai arī apstrīdētais akts, pēc atbildētājas domām, atrodas ārpus direktīvas piemērošanas jomas, tā norāda, ka, izstrādājot apstrīdēto aktu, izvēlējās vispārīgi rīkoties saskaņā ar šo direktīvu. Atbildētāja līdz ar to skaidri atsauca uz šo direktīvu akta preambulā un paredzēja BNO mūziķiem pienācīgu un samērīgu atlīdzību.
- 28 Apstrīdētajā aktā nav izslēgta iespēja māksliniekiem, kas ir apstrīdētā akta adresāti, slēgt individuālu līgumu vai koplīgumu ar BNO, lai noteiktu nodošanas kārtību un apjomu. Pašā apstrīdētajā aktā ir ietverta visa informācija, kas orķestra mūziķiem ir nepieciešama, lai varētu noteikt savas atlīdzības pienācīgo un samērīgo raksturu.
- 29 Atbildētāja apstrīd minētās direktīvas 20. panta pārkāpumu, ņemot vērā to, ka prasītāji nepierāda, ka ar apstrīdēto aktu paredzētā atlīdzība būtu nesamērīgi maza salīdzinājumā ar visiem ieņēmumiem, kas gūti no darbu vai izpildījumu izmantošanas. Tas, ka apstrīdētajā aktā nav paredzēta atbilstīga un taisnīga papildatlīdzība panākumu gadījumā, neapdraud direktīvā paredzētā rezultāta sasniegšanu un neizslēdz iespēju izpildītājiem prasīt papildu atlīdzību panākumu gadījumā un to apspriest ar BNO, izmantojot atsevišķu nolīgumu.
- 30 Turklāt tas, ka apstrīdētajā aktā māksliniekiem izpildītājiem, kas pieņemti darbā ar darba līgumu, nav paredzēta tiesību nodošanas atsaukšanas iespēja gadījumā, ja tās neizmanto, neapdraud direktīvā paredzētā rezultāta sasniegšanu. Uz tādu orķestra pakalpojumu, kuri ietver visu orķestri veidojošo mūziķu pakalpojumus, gadījumu attiecas izslēgšanas iespēja, kas paredzēta Direktīvas 2019/790 22. panta 2. punkta otrajā daļā.

Personas, kas iestājusies lietā, nostāja

- 31 Persona, kas iestājusies lietā, uzskata, ka Direktīvas 2019/790 18.–23. pants, kas nebija pārņemti Komisijas iesniegtajā sākotnējā priekšlikumā, ir formulēti neskaidri un atstāj ļoti plašu transponēšanas brīvību dalībvalstīm.
- 32 Personas, kas iestājusies lietā, ieskatā, prasītāji nevarot atsaukties uz šo direktīvu šādu iemeslu dēļ:
- tā neesot tieši piemērojama Beļģijas tiesībās;
 - tiesiskās drošības apsvērumu dēļ 26. pantā ir precizēts, ka direktīvu (un tātad transponēšanas normas) katrā ziņā nepiemēro tiesībām, kas iegūtas pirms

2021. gada 7. jūnija. Tātad uz nodošanu, kas īstenota pirms 2021. gada 7. jūnija, šī direktīva neattiecas. Apstrīdētais akts stājas spēkā 2021. gada 4. jūnijā, un tādējādi šīs direktīvas normas nekādi nevar to ietekmēt;

- uz šo direktīvu ir atsauce vienīgi saistībā ar tās 18.–22. pantu, kuri attiecas uz “izmantošanas līgumiem”, lai arī ir šaubas par to, ka šie panti ir piemērojami blakustiesību nodošanai par pakalpojumiem, kas īstenoti saskaņā ar darba līgumu vai civildienesta noteikumiem.

33 Katrā ziņā apstrīdētais akts nevar apdraudēt Direktīvā 2019/790 paredzētā rezultāta sasniegšanu. Atlīdzības kārtība, kas paredzēta apstrīdētajā aktā, ir pilnībā saderīga ar Direktīvā 2019/790 paredzēto rezultātu.

34 Tiesības var iegūt līguma noslēgšanas rezultātā vai tādas likuma normas vai reglamentējošas normas rezultātā, kuras sekas ir tādas, ka tiek iegūtas tiesības. Saskaņā ar Direktīvas 2019/790 26. pantu tiesības, kas līguma rezultātā vai citādi nodotas pirms 2021. gada 7. jūnija, šī direktīva neietekmē. Šīs direktīvas normas nepiemēro tiesību aktiem, kas pieņemti pirms 2021. gada 7. jūnija.

3. *Sestais pamats*

35 Sestais pamats attiecas uz dažādu tiesību normu, tostarp Hartas 17. panta un Direktīvas 2019/790 18.–22. panta, pārkāpumu.

Prasītāju nostāja

36 Attiecībā uz direktīvas piemērojamību prasītāji norāda, ka apstrīdētais akts netika “noslēgts”, bet gan to vienpusēji “pieņēma” atbildētāja.

Pirmā daļa

37 Atlīdzība par blakustiesībām, kas paredzēta ar apstrīdēto aktu, nav pienācīga un samērīga – vai proporcionāla –, kā arī nav balstīta ne uz vienu objektīvu un atbilstīgu elementu, kas ļautu novērtēt tās saprātīgumu.

38 No Direktīvas 2019/790 73. apsvēruma izriet – lai atlīdzību varētu uzskatīt par pienācīgu un samērīgu – vai proporcionālu – ar nodoto tiesību faktisko vai potenciālo vērtību, ir jāņem vērā mākslinieka devums kopējā darbā un visi pārējie apstākļi, piemēram, tirgus prakse vai darba faktiskā izmantošana. Iepriekš noteiktu summu var akceptēt, ņemot vērā nozares specifiku, taču šai summai ir jābūt noteiktai objektīvi un atbilstīgi, ņemot vērā iepriekš minētos elementus.

Lai noteiktu ar apstrīdēto aktu paredzēto atlīdzību, atbildētāja nebalstījās ne uz vienu faktu, kas pastāv nozarē, ņemot vērā tās specifiku. Piemēram, peļņa, kas gūta no BNO mūziķu blakustiesību izmantošanas, nav zināma un nav izmantojama par atsauces kritēriju.

- 39 Sarunās, kas notika no 2016. līdz 2019. gadam, BNO priekšlikumi mainījās, kā rezultātā laikā no 2017. gada maija līdz 2021. gada februārim tā piedāvātā summa pieauga no 320 EUR līdz 600 EUR par 25 koncertiem, šīm izmaiņām neesot pamatotām ne ar kādu objektīvu un atbilstīgu apstākli.
- 40 Salīdzinājumam nav ņemta vērā atlīdzība par blakustiesībām, kas jau vairākus gadus pastāv vienīgajā orķestrī ar līdzīgu izmēru un līdzīgu tiesisko situāciju kā BNO, proti, *Théâtre royal de la Monnaie* [*La Monnaie* karaliskajā teātrī]. Tajā kārtība, kas ieviesta, pamatojoties uz “koplīgumu”, paredz atlīdzību apmēram 2 500 EUR apmērā gadā. Salīdzinājums parāda, ka BNO mūziķiem tiek piešķirta atlīdzība, kas acīmredzami nav pienācīga un samērīga – vai proporcionāla – un ko nekādi nepamato objektīvi, atbilstīgi un saprātīgi apsvērumi.

Otrā daļa

- 41 Otrajā daļā prasītāji norāda, ka apstrīdētajā aktā nav ietverts nekāds apliecinājums tam, ka blakustiesību īpašnieku pakalpojumu izmantošanas panākumu gadījumā tiesību īpašniekiem tiks maksāta papildu atlīdzība.
- 42 Lai arī apstrīdētā akta 4. panta 4. punktā ir paredzēta papildu atlīdzība, šī atlīdzība ir atkarīga no tā, kā tiek izpildīts līgums, kas noslēgts starp BNO un privāto tiesību akciju sabiedrību ar mērķi radīt izrādes, izmantojot tostarp nodokļu atvieglojumu mehānismu. Šī sadarbība dod iespēju maksimāli privatizēt peļņu par labu privāto tiesību sabiedrībai un liek BNO uzņemt maksimāli daudz producēšanas izmaksu par sliktu valstij un mūziķiem.
- 43 Apstrīdētais akts tādējādi nekādi neatbilst Direktīvā 2019/790 ietvertajam principam, kas ir vērsts uz to, lai nodrošinātu taisnīgu atlīdzību mūziķiem viņu veiktās mākslas darbu izpildīšanas izmantošanas panākumu gadījumā.
- 44 Apstrīdētā akta 4. panta 4. punkts, kurš nenodrošina nekādu pārredzamību par līgumiem un producēšanas izmaksām, padara papildu atlīdzības samaksu pilnīgi neskaidru, jo šī samaksa nekādā gadījumā nevar radīt deficītu BNO līguma izpildē un visas producēšanas mainīgās izmaksas ir atskaitāmas.
- 45 Apstrīdētajā aktā paredzētā iepriekš noteiktā atlīdzība ir vienkārši indeksēta. Tomēr šis akts paredz tiesību nodošanu attiecībā uz blakustiesību termiņu (50 gadi) un attiecībā uz visu pasauli, un tajā nav paredzēta norma, kas koriģētu iepriekš noteikto atlīdzību gadījumā, ja šajā laikposmā kopējie ieņēmumi no BNO sniegto pakalpojumu izmantošanas parādītu, ka šī atlīdzība ir pārāk maza attiecībā pret šiem ieņēmumiem. Ja kāds ieraksts gūs komerciālus panākumus, šī atlīdzība netiks koriģēta. Tas ir Direktīvas 2019/790 20. panta, kā arī pienācīgas un samērīgas atlīdzības principa pārkāpums.

Trešā daļa

- 46 Neviena apstrīdētā akta norma neļauj mūziķiem pārbaudīt kritērijus, kas nosaka atlīdzību par nodotajām tiesībām, kā arī neparedz nekādu kopēju uz sacīkstes

principu balstītu aprēķinu vai informācijas paziņošanu vai dalīšanos ar informāciju par to, kā BNO izmanto tiesības. Tā kā mūziķiem nav nekādu tiesību kontrolēt privāto tiesību partnersabiedrības pārvaldību, tiem nebūs nekādas iespējas pārbaudīt, kādi ir blakustiesību izmantošanas rezultāti, kas gūti no pakalpojumiem, kurus mūziķi snieguši atbilstoši līgumam starp šo sabiedrību un BNO.

Ceturtnā daļa

- 47 Apstrīdētajā aktā nav ietverta neviena norma, kas ļautu blakustiesību īpašniekiem atsaukt blakustiesības gadījumā, ja BNO tās neizmanto, un tas tādējādi neatbilst Direktīvā 2019/790 ietvertajiem principiem.

Atbildētājas nostāja

- 48 Atbildētāja apgalvo, ka prasītāji nav Direktīvas 2019/790 adresāti un ka tā neattiecas uz štata darbiniekiem.

Par pirmo daļu

- 49 Direktīvas 2019/790 18. pantam nav pretrunā tas, ka atlīdzība par blakustiesībām izpildītājiem, kas ir pieņemti darbā atbilstoši civildienesta noteikumiem, ir noteikta ar karaļa dekrētu. Attiecībā uz māksliniekiem, kas ir pieņemti darbā ar darba līgumu, apstrīdētā akta autors ir ņēmis vērā līgumslēgšanas brīvības principu, kā izriet no akta apsvērumiem.
- 50 Lai novērtētu izpildītāju atlīdzības pienācīgo un samērīgo raksturu, ir jāņem vērā, ka tiesībām, kuras ir nodevis katrs orķestra mūziķis, nav nekādas faktiskas vai potenciālas ekonomiskās vērtības bez ierakstīto darbu autortiesībām, bez pārējo BNO mākslinieku blakustiesībām un bez nodoto ierakstu producenta blakustiesībām. Orķestra mākslinieku blakustiesības veido tikai mazu daļu no intelektuālā īpašuma tiesībām, kuras BNO ir jāiegūst, lai varētu brīvi izmantot mūziķu pakalpojumus. Izpildītāju, uz kuriem attiecas apstrīdētais akts, atlīdzība ir pienācīga un samērīga ar nodoto tiesību faktisko vai potenciālo ekonomisko vērtību.
- 51 Turklāt prasītāju izvirzītais pamats attiecas tikai uz iepriekš noteikto atlīdzību 600 EUR apmērā, un tajā nav ņemtas vērā vairākas citas atlīdzības, kuras ir paredzētas ar apstrīdēto aktu un kuras atbilst visiem neto ieņēmumiem vai daļai neto ieņēmumu, kas gūti no nodoto tiesību izmantošanas un tādējādi ir acīmredzami samērīgas un pienācīgas.
- 52 Direktīvas 2019/790 26. panta 2. punktā ir runa par “aktu”, nevis par “līgumu” vai “nolīgumu”, un tādējādi formulējums “akts, kas noslēgts”, ietver arī izpildvaras pieņemtus aktus.

Par otro daļu

- 53 Direktīva nenosaka par pienākumu noteikt BNO izpildītāju atlīdzību atkarībā no viņu pakalpojumu izmantošanas iespējamajiem panākumiem visos gadījumos, bet tikai tad, ja atlīdzība ir nesamērīgi maza, ņemot vērā no izpildījuma izmantošanas gūtos ieņēmumus.

Par trešo daļu

- 54 Apstrīdētā akta 4. panta 3. punktā minētie kritēriji iepriekš noteiktās atlīdzības 600 EUR apmērā noteikšanai ir skaidri, un tos var viegli pārbaudīt mūziķi, kas zina to pakalpojumu skaitu, kuros tie ir piedalījušies, kā arī zina, vai šie pakalpojumi tika ierakstīti vai ne. Arī kritēriji pārējo samērīgo atlīdzību noteikšanai ir skaidri (neto ieņēmumi pēc producēšanas mainīgo izmaksu atskaitīšanas). Mūziķiem atliek noteikt neto ieņēmumu kopējo summu, izmantojot procentuālo daļu, ko tie no tās ir saņēmuši.

Personas, kas iestājusies lietā, nostāja

- 55 Persona, kas iestājusies lietā, uzskata, ka Direktīvas 2019/790 18.–22. pants ir piemērojami tikai saistībā ar izmantošanas līgumu. Šajā gadījumā BNO ar saviem mūziķiem neslēdz izmantošanas līgumu.
- 56 Attiecībā uz pirmo daļu, balstoties uz Direktīvas 2019/790 versijām angļu un nīderlandiešu valodā, kā arī uz tās 61. un 73. apsvērumu, persona, kas iestājusies lietā, norāda, ka direktīvas 18. pantā kļūdaini ir runa par “samērīgu” atlīdzību [*rémunération proportionnelle*], nevis atlīdzību, kas “samērīga attiecībā pret kaut ko” [*rémunération proportionnée*]. Atlīdzība tādējādi ir atbilstoša direktīvai, ja tā ir samērīga (attiecībā pret tiesību, kas piešķirtas ar licenci vai nodotas, faktiskajai vai potenciālajai ekonomiskajai vērtībai), neatkarīgi no tā, vai tā ir iepriekš noteikta vai proporcionāla.
- 57 Apstrīdētajā aktā tiešām ir paredzēta “pienācīga un samērīga atlīdzība” direktīvas izpratnē, jo mūziķi saņem iepriekš noteiktu gada atlīdzību 600 EUR apmērā, kas atbilst 25 pakalpojumu kvotai, un vairākas citas atlīdzības, kas samērīgas ar BNO neto ieņēmumiem no viņu blakustiesību izmantošanas. Atlīdzības, kas paredzētas ar apstrīdēto aktu, tādējādi acīmredzami saprātīgi atbilst šādi nodoto tiesību faktiskajai ekonomiskajai vērtībai. Visbeidzot apstrīdētajā aktā paredzētās atlīdzības atbilst nozares praksei.
- 58 Direktīvas 2019/790 18. pantā nekādi nav prasīts, lai nodošana tiktu īstenota ar līgumu, kas ir cits nekā uz aplūkojamajiem mūziķiem attiecināmie civildienesta noteikumi, bet gan tā 2. punktā turpretī ir noteikts, ka “dalībvalstis var brīvi izmantot dažādus mehānismus”.

Par otro daļu

- 59 Apstrīdētajā aktā paredzētās atlīdzības nevar uzskatīt par atlīdzību, kas “salīdzinājumā ar vēlāk no visiem darbu vai izpildījumu izmantošanas gūtajiem attiecīgajiem ienākumiem izrādās nesamērīgi maza”, jo tās tieši veido atlīdzības,

kas samērīgas ar neto ieņēmumiem no blakustiesību izmantošanas un kas ir robežās no 50 līdz 100 % no BNO gūtajiem neto ieņēmumiem.

IV. Iesniedzējtiesas vērtējums

- 60 Jautājumi par to, vai, pirmām kārtām, Direktīva 2019/790 ir piemērojama blakustiesībām, kas nodotas saistībā ar civildienesta darba tiesiskajām attiecībām, un, otrām kārtām, vai šī direktīva liedz pieņemt vienpusēju reglamentējošu aktu par blakustiesību nodošanu pirms 2021. gada 7. jūnija, ir materiāltiesiska rakstura.
- 61 Pirmo reizi šajā tiesvedībā, lai gan apstrīdētā akta preambulā ir skaidri minēta Direktīva 2019/790 un ir pamatota pirmā minētā atbilstība otrajai, atbildētāja apgalvo, ka “prasītāji nevar atsaukties uz direktīvas 18.–23. panta, kuri veido 3. nodaļu “Taisnīga atlīdzība izmantošanas līgumos ar autoriem un izpildītājiem”, piemērošanu, jo šie panti, kā norādīts nosaukumā, attiecas tikai uz māksliniekiem, kas nodarbināti ar viņu blakustiesību izmantošanas līgumu, nevis uz štata darbiniekiem”.
- 62 Persona, kas iestājusies lietā, arī norāda, ka “ir apšaubāmi, ka šie panti ir piemērojami blakustiesību nodošanai par pakalpojumiem, kas īstenoti saskaņā ar darba līgumu vai civildienesta noteikumiem”. Tā atsauca uz direktīvas 72. apsvērumu.
- 63 Atbildētāja un persona, kas iestājusies lietā, turklāt norāda, ka direktīvu piemēro, “neskarot tiesību aktus, kas noslēgti, un tiesības, kas iegūtas pirms 2021. gada 7. jūnija”, savukārt ar apstrīdēto aktu tiek īstenota BNO mūziķu blakustiesību nodošana 2021. gada 4. jūnijā.
- 64 Atbildētājas un personas, kas iestājusies lietā, argumentācija liek uzdot jautājumus par to, vai Direktīva 2019/790, it īpaši tās 18.–23. pants, attiecas uz gadījumu, kad blakustiesības tiek nodotas saistībā ar civildienesta darba tiesiskajām attiecībām, un, ja atbilde ir apstiprinoša, vai atbildētājam bija pienākums ievērot šīs normas, pieņemot apstrīdēto aktu, ar kuru tiek noteikta vienpusēja BNO mūziķu blakustiesību nodošana šīs direktīvas transponēšanas termiņa laikā.
- 65 Šie jautājumi attiecas uz Savienības tiesību interpretāciju un tādējādi ir jāuzdod Eiropas Savienības Tiesai atbilstoši LESD 267. pantam.

V. Prejudiciālie jautājumi

- 1) Vai Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2019/790 (2019. gada 17. aprīlis) par autortiesībām un blakustiesībām digitālajā vienotajā tirgū un ar ko groza Direktīvas 96/9/EK un 20[0]1/29/EK, 18.–23. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tie liedz ar reglamentējošām normām nodot štata darbinieku blakustiesības par pakalpojumiem, kuri īstenoti darba tiesisko attiecību jomā?

- 2) Apstiprinošas atbildes gadījumā – vai Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2019/790 (2019. gada 17. aprīlis) par autortiesībām un blakustiesībām digitālajā vienotajā tirgū un ar ko groza Direktīvas 96/9/EK un 20[0]1/29/EK, 26. panta 2. punkta formulējumi “akt[i], kas noslēgti”, un “tiesības, kas iegūtas”, ir jāinterpretē kā tādi, kas attiecas it īpaši uz blakustiesību nodošanu, kura īstenota ar reglamentējošu aktu, kas pieņemts pirms 2021. gada 7. jūnija?

DARBA VERSIJA